

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 08.080.09 у Навчально-науковому
інституті державного управління
Національного технічного університету
“Дніпровська політехніка”
доктору історичних наук,
професору Є.І. Бородіну

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, професора Пархоменко-Куцевіл Оксани Ігорівни на дисертацію Корнієвського Сергія Володимировича на тему: «Теоретико-методологічні засади публічного управління регіональним розвитком в Україні», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління

Ступінь актуальності обраної теми дослідження

Актуальність дисертації Корнієвського С.В. на тему «Теоретико-методологічні засади публічного управління регіональним розвитком в Україні» обумовлена низкою ключових факторів, які відображають сучасні виклики та тенденції розвитку публічного управління і регіональної політики в Україні.

Децентралізація влади. Одним з найбільш вагомих процесів, що впливають на публічне управління в Україні, є децентралізація. Вона передбачає передачу значної частини повноважень і фінансових ресурсів від центральних органів влади до місцевих. Це створює нові умови для регіонального розвитку, що потребує розробки нових теоретичних та методологічних підходів до управління цими процесами.

Євроінтеграційні процеси. Орієнтація України на євроінтеграцію потребує адаптації та імплементації європейських стандартів і практик у сфері публічного управління та регіонального розвитку. Це вимагає розробки нових теоретико-методологічних засад, що дозволять гармонізувати національні стратегії з європейськими.

Соціально-економічні виклики. Сучасний стан економіки України характеризується нерівномірним розвитком регіонів, що посилюється соціально-економічними диспропорціями. Ефективне публічне управління регіональним розвитком повинно враховувати специфіку кожного регіону та сприяти зменшенню цих диспропорцій.

Виклики глобалізації. Умови глобалізації вимагають від України підвищення конкурентоспроможності її регіонів на міжнародній арені. Це

зумовлює необхідність розробки нових підходів до управління регіональним розвитком, які б враховували глобальні тенденції та локальні особливості.

Науково-технічний прогрес. Швидкий розвиток технологій та інновацій вимагає від системи публічного управління адаптивності та готовності до впровадження новітніх управлінських технологій та методів. Це включає використання цифрових технологій, «розумних» управлінських систем та інших інноваційних підходів.

Екологічні виклики. Сучасний розвиток регіонів не може ігнорувати екологічні аспекти. Публічне управління повинно враховувати стратегії сталого розвитку, що забезпечують баланс між економічним розвитком і збереженням довкілля.

Таким чином, дисертаційне дослідження на тему «Теоретико-методологічні засади публічного управління регіональним розвитком в Україні» є актуальним та своєчасним. Воно сприяє поглибленню наукових знань у сфері публічного управління, розвитку теоретичних та методологічних основ, необхідних для ефективного управління регіональним розвитком в умовах сучасних викликів та тенденцій.

Автор дисертаційного дослідження підкреслює, що процеси регіонального розвитку залежать від багатьох аспектів, що спричинило необхідність запровадження сучасних підходів до визначення їхніх основних політичних засад. У сучасних умовах економічні чинники поступово доповнюються екологічними, соціальними та управлінськими факторами в процесах розвитку. Гендерні, міжкультурні аспекти та питання безпеки гармонійно інтегруються, що зумовлює потребу створення такої політики регіонального розвитку, яка забезпечить максимальні переваги і доступність можливостей для кожної людини в регіоні. Проблеми теоретико-методологічного забезпечення публічного управління регіональним розвитком в Україні підтверджують актуальність цього дослідження.

Одним з інноваційних напрямів політики регіонального розвитку є міжрегіональна інтеграція. Незважаючи на важливість цього питання, воно досі не отримало достатньої уваги у вітчизняній науковій сфері загалом і в науці публічного управління зокрема.

Визначення методологічних складових міжрегіональної інтеграції сприятиме діяльності органів публічного управління у формуванні ефективної політики регіонального розвитку через визначення перспективних напрямів міжрегіонального співробітництва, становлення нових форм та механізмів міжрегіональної взаємодії тощо.

Дисертаційне дослідження Корнієвського Сергія Володимировича на тему «Теоретико-методологічні засади публічного управління регіональним розвитком в Україні» є актуальним і вирішує завдання науки державного управління щодо формування теоретико-методологічних основ діяльності органів влади у сфері формування та реалізації політики регіонального розвитку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Актуальність теми дисертаційного дослідження С.В. Корнієвського підтверджується отриманими результатами в рамках науково-технічної роботи «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» (ДР 0122U002375) в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка», особистий внесок – розроблено систему оцінних показників ефективності регіональних інвестиційних проєктів (довідка від 18.01.2024 № 12-34/82-ІДУ); в Університеті митної справи та фінансів у науково-дослідній роботі «Розвиток інституту публічного управління та митного адміністрування на засадах інновативної парадигми» (ДР 0120U101495), особистий внесок – запропоновано напрями подальшого удосконалення інституційної трансформації системи органів державного управління в Україні (довідка від 01.09.2022 № 18-14/61); та у Придніпровській державній академії будівництва та архітектури у науково-дослідній роботі на тему: «Трансформації публічного управління та адміністрування під впливом чинників глобалізації та регіоналізації» (ДР 0121U100390), особистий внесок – досліджено використання електронних платформ громадської участі у публічному управлінні (довідка від 06.12.2023 № 319/16-12).

Ступінь обґрунтованості основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Здобувачем узагальнено і проаналізовано численні наукові дослідження з історії, теорії та методології державного управління та феномену політики регіонального розвитку як інституту публічного управління. Це дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота С.В. Корнієвського є цілісним системним дослідженням, в якому обґрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено практичні рекомендації щодо вироблення й застосування теоретико-методологічного інструментарію з урахуванням нових завдань політики регіонального розвитку, її сучасних детермінант.

Дисертаційна робота є добре структурованою, її розділи й підрозділи взаємопов'язані, розкривають основний зміст і результати проведеного дослідження. Така логічна структура дисертації забезпечує послідовне розв'язання визначених завдань дослідження на основі сучасної методології.

У першому розділі дослідження розглянуто категоріальний апарат, що стосується обраної наукової проблеми, і визначено ключові поняття: «регіон», «регіональний розвиток», «політика регіонального розвитку», «регіональне системне утворення». Також структуровано зв'язки між цими поняттями.

На основі динамічного і структурного підходів до дослідження територіальних аспектів розвитку регіональної системи визначені відмінності між поняттями «регіональний розвиток» та «розвиток регіонів». Під регіональним розвитком запропоновано розуміти процес змін у соціальній, екологічній, економічній та управлінській підсистемах регіонального системного утворення, який орієнтований на позитивну динаміку параметрів

рівня і якості життя населення на основі збалансованого відтворення потенціалів регіону.

Відзначено, що всі сучасні процеси регіонального розвитку в Україні та Європі відбуваються під одночасним впливом глобалізації, міждержавної та внутрішньодержавної інтеграції, які є універсальними, складними і багатогранними процесами останніх десятиліть. Врахування впливу глобалізаційних чинників на регіональний розвиток сприятиме прийняттю зважених публічно-управлінських рішень у сфері модернізації регіональної політики.

У **другому розділі** зазначено, що жоден з пізнавальних методів у науці публічного управління не може претендувати на універсальність. Дослідження кожного феномену публічно-управлінської діяльності потребує формування оригінальної дослідницької методології. Запропонована структура методології дослідження публічного управління регіональним розвитком включає загальнонаукову методологію, методологію міждисциплінарного рівня, методологію науки «публічне управління» і методологію наукового дослідження регіонального розвитку.

Проаналізована методологічна база науки «публічне управління» включає філософське обґрунтування сучасних парадигм аналізу суспільної реальності, принципів та меж суспільного регулювання, політичного і громадського врядування та публічного адміністрування. Теоретичний аналіз форм і наслідків взаємодії суспільних суб'єктів, їх здатності впливати на перебіг подій, здійснювати свідомий вибір цінностей і цілей суспільного розвитку та спрямовувати розвиток у вибраному напрямі.

Згруповано певні наукові методи для формування методології наукового дослідження регіонального розвитку. Ця методологія об'єднує інституційний, системний, соціологічний, історичний, діалектичний, структурно-функціональний, статистичний, ситуаційний методи, а також методи аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, індукції і дедукції, картографічний, моделювання, вимірювання, опису, узагальнення, спостереження, аналізу документів тощо.

Запропонована структурно-функціональна модель регіонального системного утворення є одним із елементів методології дослідження публічного управління.

У **третьому розділі** проаналізовано низку робіт, присвячених досвіду формування політики регіонального розвитку країн-членів ЄС, і виокремлено певні історичні періоди її становлення. Виявлено, що в більшості наукових досліджень періодизація ґрунтується або на економічних чинниках (трансформація політики, пов'язана зі зміною цілей, економічних та фінансових механізмів її реалізації), або на політичних та правових чинниках (зміна принципів, ідеології регіональної політики, створення правової бази для її реалізації).

В контексті вітчизняних умов особливо актуальним є впровадження моделі політики, характерної для унітарних європейських країн. Ця модель передбачає реалізацію загальнонаціональних інвестиційних програм,

розроблених на основі консультацій з органами влади регіонального рівня, і синергетичної комбінації з додатковою регіональною політикою, яка фінансується спільно. Основний акцент у такій регіональній політиці робиться на органи влади регіонального рівня, які ініціюють, планують, реалізують та контролюють процеси розвитку.

У **четвертому розділі** зазначається, що однією з основних функцій органів публічної влади на регіональному рівні є забезпечення стратегічного планування розвитку регіону.

На основі проведеного аналізу регіональних стратегій запропоновано ряд рекомендацій для покращення їхньої ефективності в процесах регіонального розвитку. Серед цих рекомендацій: узгодження визначених у регіональних стратегіях пріоритетів, цілей та завдань із загальнодержавними програмами та стратегіями розвитку; створення інфраструктури для реалізації регіональних стратегій розвитку, включаючи формування системи відбору найефективніших регіональних проєктів та контроль за їх виконанням; врахування необхідності імплементації механізмів комунікації між сферами публічного управління, бізнесом та громадянським суспільством на рівні регіонів та інші аспекти.

Досліджено процес прийняття рішення щодо експертного вибору оптимального міжрегіонального розвитку проєкту. Визначено основні складові ефективності, яка виступає визначальним фактором при відборі проєкту, а також встановлено її межі. До кожної складової ефективності міжрегіонального проєкту запропоновано набір показників, які характеризують її ступінь у порівняних величинах. Використано методіку багатокритеріальної оцінки міжрегіональних проєктів.

У **п'ятому розділі** обґрунтовано, що в сучасних умовах елементами електронного урядування є електронні платформи громадської участі, де органи влади встановлюють правила та забезпечують координацію взаємодії громадян, неурядових організацій та бізнесу у процесах прийняття рішень. Електронна платформа виступає майданчиком для переговорів та прийняття спільних рішень. Таким чином, концепція платформного управління стає практичним відображенням ідеї електронного урядування з метою трансформації публічного управління.

Впровадження державної цифрової платформи як інструменту управління міжрегіональною інтеграцією сприятиме підвищенню ефективності публічно-управлінських рішень, зниженню транзакційних витрат на управління, а також забезпечить досягнення нового якісного рівня регіонального розвитку в Україні.

Наведені висновки відповідають визначеним завданням, а рекомендації доведено до рівня практичного використання. Поставлені дисертантом завдання виконані у повному обсязі, результати дослідження узагальнені у положеннях наукової новизни і висновках. Мета дослідження досягнута.

Достовірність одержаних наукових результатів, висновків і рекомендацій дисертації забезпечується чітко визначеною методологією та відповідністю обраних методів завданням дослідження, а також якісно проведеним комплексним аналізом теоретичних та емпіричних матеріалів шляхом

комплексного використання загальних і спеціальних методів наукового пізнання. Обрані методи відповідають змісту об'єкта і предмета дослідження.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та рефераті.

За темою дисертаційного дослідження опубліковано 39 наукових праць, серед них: 1 одноосібна монографія, 3 колективних монографії, 17 статей у наукових фахових виданнях, 2 статті у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз Scopus та WoS, 15 публікацій у матеріалах науково-комунікативних заходів. Опубліковані наукові праці повною мірою розкривають сутність і зміст ключових положень дисертації, а їх обсяг та кількість відповідають вимогам МОН України до оприлюднення основних положень дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження.

Достовірність наукових положень, сформульованих у дисертації, їх цінність та корисність для науки і практики державного управління, підтверджується їх впровадженням у діяльність численних установ та організацій, про що є відповідні довідки.

Серед іншого, сформульовані ідеї та пропозиції автора, які використані для розроблення стратегічних та оперативних документів, методичних рекомендацій у діяльності державних органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, закладів вищої освіти, що сприятиме формуванню та реалізації політики регіонального розвитку, зокрема було використано в діяльності:

- компанії Кімонікс Інтернешенел Інк під час реалізації проекту Агентства США з міжнародного розвитку USAID «Зміцнення громадської довіри (UCBI-4)» у процесі реалізації стратегічного плану програми направленої на відновлення прифронтових регіонів України (довідка від 14.12.2023 р. № 4012/1412);

- Запорізької обласної ради щодо побудови оптимальних міжрегіональних зв'язків (довідка від 17.11.2023 р. № 128-вих);

- Дніпропетровської обласної асоціації органів місцевого самоврядування під час експертно-консультативного супроводу об'єднаних територіальних громад (довідка від 25.12.2023 р. № 12);

- департаменту цифрової трансформації, інформаційних технологій та електронного урядування Дніпропетровської обласної державної адміністрації під час підготовки проекту Регіональної програми інформатизації «Дніпропетровщина: цифрова трансформація» (довідка від 18.12.2023 р. № 2632/0/31-23);

- Придніпровської державної академії будівництва та архітектури в ході розроблення навчально-методичного забезпечення освітніх програм, а саме: до робочої програми нормативної дисципліни «Стратегічне та проектне управління» освітньо-професійної програми «Публічне управління та

адміністрування» (спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», другий (магістерський) рівень) додано тему «Реалізація стратегій розвитку» щодо організації розробки та реалізації регіональних стратегій розвитку; оновлено зміст теми «Основи регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва» робочої програми вибіркової навчальної дисципліни «Транскордонне та міжрегіональне співробітництво» освітньо-професійної програми «Управління та адміністрування регіональних економічних систем» (спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», перший (бакалаврський) рівень) щодо основних складових методологічного базису політики регіонального розвитку; оновлено зміст теми «Стратегічне планування місцевого розвитку на засадах децентралізації» робочої програми нормативної дисципліни «Особливості політики децентралізації в Україні» освітньо-професійної програми «Управління та адміністрування регіональних економічних систем» (спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», перший (бакалаврський) рівень) щодо підвищення відповідальності місцевих органів влади за прийняття публічноуправлінських рішень зі стратегічного управління (довідка про впровадження від 06.12.2023 № 320/08.12-12).

Цього достатньо для підтвердження високої практичної значущості дисертації.

Оцінка відповідності автореферату та дисертації у контексті викладу основних положень наукового дослідження.

Зміст дисертації відповідає темі дослідження, його об'єкту та предмету. Використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження забезпечили досягнення мети та розв'язання визначених завдань.

Оформлення дисертації та реферату відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197. Зміст реферату відображає основні положення дисертації і не містить інформації, яка у дисертації відсутня. Наведені в рефераті наукові положення, висновки та рекомендації належним чином розкриті й аргументовані у тексті дисертації.

Список використаних джерел налічує 403 найменування. У додатках надано довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження.

За своїм змістом дисертація відповідає паспорту спеціальності 25.00.01 – теорія та історія державного управління, а саме таким напрямом: сутність і зміст, основні категорії, поняття, методологія та принципи державного управління; закономірності, особливості, тенденції та основні чинники розвитку державотворення та державного управління; доктрини, концепції, теорії державного управління, світові тенденції їх розвитку та порівняльний аналіз; державне управління як система; аналіз і синтез, методи дослідження, типологія систем державного управління, їх моделювання та оптимізація; конституційно-правові засади державного управління, його цілі, завдання, функції; функціональний, галузевий, регіональний та інші аспекти державного управління; форми та методи державного управління їх класифікація.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації і реферату

1. В першому розділі дисертаційного дослідження аналізуючи теоретичні засади публічного управління регіональним розвитком, дисертант зазначає, що у рамках регіонального розвитку основною задачею є розвиток місцевої спільноти. Ми погоджуємось з автором, проте він наводить тільки результати цього процесу: залучення місцевих спільнот до сумісних зусиль у розбудові регіону приносить свої плоди в забезпеченні якісного розвитку людей, роблячи умови для повного використання закладеного в них природою потенціалу, активізується роль інститутів громадянського суспільства для формування та здійснення політики регіонального розвитку, яка дасть можливість людям жити активним та забезпеченим життям. Робота значно виграла б, якби автор більш предметно розкрив напрями розвитку місцевої спільноти та інструменти такого розвитку.

2. У роботі (розділ 2) дисертант розглядає особливості методології публічного управління у дослідженні процесів регіонального розвитку та зазначає, що останніми роками у галузі регіоналістики почали розроблятися теорії соціальних мереж та знаннєвої економіки як основи регіонального розвитку. Проте, автором не розкривається сутність цих теорій, які механізми впливу на стан територій вони пропонують та як відображають процеси, що відбуваються у будь-якому регіоні на певному етапі його розвитку.

3. У зв'язку з вирішенням завдання дисертації щодо розробки сукупності методологічних підходів дослідження процесів міжрегіональної інтеграції дисертанту вдалося розширити перелік факторів, які сприяють інтеграційним процесам між регіонами. Однак, на нашу думку, було б доцільним приділити більше уваги висвітленню змісту основних напрямів міжрегіональної інтеграції, особливо спільному освоєнню і використанню ресурсного потенціалу регіонів.

4. В ході дослідження використання потенціалу впливу регіональних стратегій на процеси міжрегіональної інтеграції автор змістовно обґрунтовує методичне наповнення етапів розробки та реалізації стратегії регіонального розвитку. Серед розглянутих методів: факторний, системний, ситуаційний та кореляційно-регресійний аналіз, SWOT-аналіз, ABC-аналіз, PEST-аналіз, методи екстраполяції та інтерполяції, нормативний та соціологічні методи, методи експертної оцінки, балансовий метод і метод сценаріїв та ін. На нашу думку, варто було доповнити наведену методологію стейкхолдер-аналізом для визначення інтересів та ролей зацікавлених сторін, метод моделювання на основі статистичних даних тощо.

5. Розглядаючи кластерний підхід як ефективний інструмент для публічного управління та потенційну основу для формування сучасної політики регіонального розвитку дисертант проводить змістовний аналіз ефективних інструментів розвитку кластерів, які необхідно використовувати публічним управлінням під час формування та діяльності міжрегіональних кластерів. Автор зазначає, що у 1990-х роках увага світової спільноти була спрямована на кластерні політики, які стосувалися розвитку регіональних промислових систем, а з початком нинішнього століття акцент змістився на формування

регіональних інноваційних систем. Варто було провести порівняльний аналіз цих систем.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Корнієвського Сергія Володимировича на тему: «Теоретико-методологічні засади публічного управління регіональним розвитком в Україні» виконана на актуальну тему на високому теоретико-методологічному рівні, характеризується новизною одержаних результатів і висновків, має суттєве теоретичне значення для галузі науки «Державне управління» та практичну цінність.

Дисертація є самостійною, завершеною науковою працею, яка свідчить про особистий внесок здобувача в науку державного управління, відповідає вимогам пунктів 6-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а її автор Корнієвський Сергій Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор, завідувач кафедри
публічного управління та
адміністрування Університету
Григорія Сковороди в Переяславі

О.І. Пархоменко-Куцевіл

О.І. Пархоменко-Куцевіл

ПІДПИС *Пархоменко-Куцевіл О.І.*
Засвідчую:
Нач. ВК *Керресс*

Отримано 28.08.2024 р.
Вчений секретар СВ

Хочинко Т.Т.